

Revisjon Vest AS
Fabrikkveien 23
4033 STAVANGER

VÅR REFERANSE
19/6102

DERES REFERANSE

DATO
21.01.2020

Merknader etter innrapportering og kontorbasert tilsyn

1. Innledning

Det vises til tidligere korrespondanse, senest Finanstilsynets foreløpige merknader i brev datert 26. november 2019 og revisjonsselskapets svar i brev datert 9. og 30. desember 2019.

Finanstilsynet har mottatt kopi av boinnberetningen for konkursboet Geddon Kvadrat AS, datert 6. mars 2019. Bostyrer stiller særlig spørsmål ved regnskapsføringen av en konsernkonto selskapet og datterselskapene (Geddon Female Kvadrat AS, Stitch Kvadrat AS, Geddon Male Torgterrassen AS og Geddon Female Torgterrassen AS) hadde i Sparbank1 SR-bank. Selskapenes virksomhet bestod i handel med klær fra leide lokaler. Fra og med regnskapsåret 2014 gikk alle datterselskapene i konsernet med underskudd. Morselskapet viste underskudd fra og med regnskapsåret 2015. Forretningen på Torgterrassen i Stavanger ble avviklet i februar 2018. Samme sommer ble Torgterrasse-selskapene fusjonert inn i morselskapet. Etter oppbud ble konkurs i Geddon Kvadrat AS og de to gjenværende datterselskapene åpnet ved kjennelse i Jæren tingrett 22. januar 2019.

Finanstilsynet har bedt revisor om å redegjøre for revisjonen av balanseført utsatt skattefordel, lager av salgsvarer, kortsiktige fordringer, bankinnskudd inklusive konsernkonto, gjeld til kredittinstitusjoner og selskapets balanseførte egenkapital. Finanstilsynet har etter gjennomgang av revisjonsselskapets redegjørelser avgrenset sine nærmere vurderinger til revisjonen av balanseført utsatt skattefordel og regnskapsmessig behandling av konsernbankkonto samt vurderingene av investeringer i datterselskaper, mellomregninger mellom konsernselskaper og forutsetningen om fortsatt drift.

I tilsvarene har revisor redegjort nærmere for vurderingene av utsatt skattefordel, konsernkontoordning, mellomværende mellom konsernselskapene mv. Vurderingene fremgår for en stor del ikke av revisjonsdokumentasjonen. Selv om det i noen grad er tatt hensyn til utfyllende forklaringer, må Finanstilsynets utgangspunkt være den dokumentasjonen som utgjør grunnlaget for konklusjonene i revisjonsberetningen.

2. Finanstilsynets vurderinger

2.1 Utsatt skattefordel

Når det kan anses som god regnskapsskikk for små foretak, åpner regnskapsloven § 4-1 annet ledd, første punktum for at små foretak etter regnskapsloven kan fravike grunnleggende prinsipper om

opptjening og sammenstilling, jf. første ledd nr. 2 og nr. 3. Balanseføring av utsatt skattefordel kan da unnlates selv om kravene til balanseføring er oppfylt, jf. NRS 8 om god regnskikk for små foretak punkt 6.1.1.2 jf. punkt 4.3.1.2. Velger små foretak å balanseføre utsatt skattefordel, gjelder ordinære prinsipper for å sannsynliggjøre fremtidig utnyttelse. Ifølge NRS (F) Resultatskatt punkt 2.4 er kriteriene for å regnskapsføre utsatt skattefordel til skattereduserende midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring som ikke er utlignet, de samme som etter IAS 12.

Balanseført utsatt skattefordel er et regnskapsestimat, jf. regnskapsloven § 4-2. Verdien kan ikke måles nøyaktig, bare estimeres. Hovedbegrunnelsen for å unnta små foretak fra å balanseføre utsatt skattefordel er at det kan være uforholdsmessig byrdefullt å utarbeide et forsvarlig estimat sett i forhold til den nytteverdi dette har for brukerne av årsregnskapet. Velger små foretak å balanseføre utsatte skattefordeler, må forsvarlige estimat utarbeides. Kravet til hva som er et forsvarlig regnskapsestimat avhenger av graden av estimeringsusikkerhet, som vil variere både mellom ulike virksomheter og regnskapsperioder for den enkelte virksomhet.

Ifølge årsregnskap for Geddon Kvadrat AS og datterselskapene (Geddon Female Kvadrat AS, Stitch Kvadrat AS, Geddon Male Torgterrassen AS og Geddon Female Torgterrassen AS) er disse avlagt i samsvar med god regnskapsskikk for små foretak. Muligheten til å unnlate å balanseføre utsatt skattefordel er ikke benyttet, og utsatt skattefordel er balanseført med totalt 3,3 millioner kroner per 31.12.2017. For morselskapet Geddon Kvadrat AS utgjør utsatt skattefordel kr 174 632. Utsatt skattefordel er oppført uten noe reduksjon for usikkerhet, og avsetningene innebærer at selskapenes skattemessige underskudd for årene 2014 - 2017 i sum utgjør cirka 14 millioner kroner.

Revisor skal ved revisjonen innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for sin uttalelse i revisjonsberetningen. Revisor har ifølge revisjonsdokumentasjonen ikke hatt kommentarer til behandlingen av utsatt skattefordel i årsregnskapet. Om utsatt skattefordel har revisor anført i sine arbeidspapirer at selskapene mener at de vil kunne benytte underskuddene til fremføring, gjennom å gi konsernbidrag mellom selskapene eller ved økt inntjening. I revisors nærmere vurdering av om det er grunnlag for å balanseføre utsatt skattefordel, viser revisor blant annet til at dette er hovedregelen etter regnskapsloven. Revisor har notert at selskapet har solide eiere og at det er positiv egenkapital i konsernet samlet. Revisor har konkludert med at verdien utsatt skattefordel er balanseført med, er til stede.

I tilsvaret til Finanstilsynet har revisor utdypet sine vurderinger av grunnlaget for å balanseføre utsatt skattefordel. Det var spesielt i forbindelse med nedturen i oljebransjen at resultatene begynte å svikte. I 2018 var oljenedturen på retur og stadig flere foretak i området var i ferd med å få positive resultater etter noen år med røde tall. Geddon-butikkene var omorganisert for å tilpasse seg nye tider og lå med god plassering i områdets mest attraktive kjøpesenter. Etter revisor syn var det ikke kjente usikre, negative forhold som tilsa at markedet skulle kollapse i 2018, slik det gjorde. Selv inkludert de siste fire årene med svakere resultater utgjorde overskudd før skatt i perioden fra 2000 (2002) frem til og med 2017 samlet 16 millioner kroner. Det forelå ingen nedskrivningsindikatorer, slik omtalt i IAS 12 eller NRS(F) Resultatskatt, slik revisor vurderte det.

Finanstilsynet er ikke enig i dette. IAS 12 krever at selskaper med skattemessig tap i nær fortid, bare kan oppføre utsatt skattefordel dersom det foreligger "*convincing or other evidence that sufficient taxable profit will be available*". Revisor har ikke fremlagt dokumentasjon for at det ved revisjonen for 2017 ble innhentet budsjetter eller nærmere forretningsplaner utarbeidet av ledelsen i

Geddon Kvadrat AS og datterselskapene, som viser at selskapene med høy sannsynlighet i nær fremtid ville ha skattemessige overskudd store nok til å dekke opp utsatt skattefordel. Revisor har heller ikke vist til annen informasjon som viser at revisor har vurdert hvilket grunnlag ledelsen i Geddon Kvadrat AS og datterselskapene har lagt til grunn for balanseføringen av utsatt skattefordel. Revisor har ingen nærmere vurderinger av bruttofortjeneste eller likviditetssituasjon for hverken morselskapet eller konsernet (også omhandlet i punkt 2.3 og 2.4 i dette brev).

Finanstilsynet er av den oppfatning at revisor ikke har utformet og utført revisjonshandlinger som ut fra omstendighetene er egnet til å gi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for balanseført utsatt skattefordel, jf. revisorloven § 5-2 annet ledd jf. ISA 500 punkt 6. Det vises videre til ISA 540 om revisjon av regnskapsestimater, særlig punktene 8c og 10-14.

2.2 Konsernbank og fordringer på datterselskap

Konsernkontoordningen bostyrer stiller spørsmål ved regnskapsmessig behandling av, ble opprettet i 2012. Geddon Kvadrat AS og datterselskapene var solidarisk ansvarlige overfor banken. I 2016 var lånerammen 10 millioner kroner. Ved konkursåpningen var den redusert til 7 millioner kroner. I boinnberetningen av 6. mars 2019 skriver bostyrer (side 7) blant annet at «[i] Geddon Kvadrat AS sitt regnskap fremgår ikke konsernkontoforholdet. Det vil si at gjeldsposten til Sparebank1 SR Bank fremgår ikke, og innestående på Geddon Kvadrats konto er ført uten noen motposter.

Det er altså bokført «bankinnskudd» med hhv. 10,1 og 6,6 MNOK for 2017 og 2018, men det er ikke bokført noen gjeldspost til banken eller mellomværende med de øvrige selskapene. Realiteten var at Geddon Kvadrat hadde en netto gjeld til Sparebank1 SR Bank med hhv. 5,7 og 6,6 MNOK. Balansen viser altså ikke bankgjeld knyttet til konsernkontoen med totalt med hele hhv. 17,2 MNOK og 15 MNOK for 2017 og 2018.

Det følger av regnskapsloven § 3-2a at årsregnskapet skal gi et rettviseende bilde av «den regnskapspliktiges og konsernets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.»

Realiteten i Geddon Kvadrats tilfelle var at de konserninterne balansepostene var negative med omtrent samme verdi som balansen fremstod som positiv. Det er bostyrers oppfatning at regnskapet på ingen måte viste et rettviseende bilde.»

Regnskapsloven § 7-1 annet ledd om «opplysningsplikt» krever at: «I tillegg til opplysninger som nevnt i første ledd skal det gis opplysninger som er nødvendige for å bedømme den regnskapspliktiges eller konsernets stilling og resultat og som ikke fremgår av regnskapet for øvrig. Små foretak som ikke utarbeider konsernregnskap kan unnlate å gi slike tilleggsopplysninger om stilling og resultat.» Tredje ledd krever blant annet at: «Små foretak skal alltid gi opplysninger som nevnt i §§ 7-42 til 7-45». Fjerde ledd presiserer at: «Hvis anvendelsen av bestemmelsene i denne lov ikke er tilstrekkelig for å gi et rettviseende bilde som nevnt i § 3-2a første ledd, skal det gis tilleggsopplysninger». Regnskapsloven § 7-40 tredje ledd at krever det i notene til årsregnskap for små foretak skal «opplyses om summen av garantiforpliktelser som ikke er regnskapsført. Det skal opplyses særskilt dersom slike garantiforpliktelser er sikret ved pant.»

I NRS 8, god regnskapsskikk for små foretak, punkt 8.4 om fordringer, gjeld og forpliktelser, er det følgende kommentar til garantiforpliktelser: «Det skal opplyses om summen av garantiforpliktelser som ikke er regnskapsført. Dette innebærer at eksempelvis avsetninger til garantiarbeider o.l. ikke omfattes av opplysningskravene i henhold til denne bestemmelse. I den grad garantiforpliktelsene er blitt reelle slik at fremtidige utbetalinger er sannsynliggjort, vil forpliktelsene regnskapsføres og vil derfor heller ikke omfattes av opplysningskravet. Det som gjenstår, vil være garantier avgitt til fordel for tredjemann eller på egne vegne som ikke er å anse som sannsynliggjorte utbetalinger.

Dersom det er stillet pant, skal dette opplyses særskilt. Dersom garantien er stillet til fordel for foretak i samme konsern skal pantstillelsen spesifiseres. Selv om bestemmelsen kun krever opplysninger ved sikring gjennom pant, bør også annen sikkerhetsstillelse eller redusert disposisjonsrett som ledd i et sikringsarrangement, opplyses om på tilsvarende måte.»

I note 7 i årsregnskapet for 2017 opplyses det at det i sammenheng med konsernkontoordningen er stilt garanti for andre konsernselskap knyttet til konsernkontoordning. Det er ikke angitt noe beløp, men i note 6 er det opplyst at det er stilt pant på kr 3 219 615. Det tilsvarer balanseført verdi av varelageret. Garantiansvar utenfor balansen blir opplyst å utgjøre kr 2 430 000.

Det fremgår av forarbeidene til aksjeloven § 8-7 og unntaket knyttet til lån og sikkerhetsstillelse i konsern, at en konsernbankkontoordning går ut på at ett av selskapene i konsernet står som innehaver av en konto, mens andre selskaper i konsernet har hver sine underkonti tilknyttet hovedkontoen. Saldoen på hovedkontoen tilsvarer nettoen av samlet innestående og trekk på underkontiene. Mellomværendene mellom selskapet som er innehaver av hovedkontoen, og de andre konsernselskapene utgjør et låneforhold mellom selskapene.” Følgelig skal kontoen føres brutto hos innehaver av kontoen. De øvrige konsernselskapene skal ikke føre opp bankinnskudd/bankgjeld, men mellomværende med kontoeier. Finanstilsynet er av den oppfatning at bokføringen og noteinformasjonen om konsernkonto og det ansvar morselskapet hadde for datterselskapenes gjeld, er misvisende og ikke er i samsvar med regnskapslovens krav.

Finanstilsynet mener revisor skulle ha avdekket feilen. Revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 330 punkt 24 krever at: «Revisor skal utføre revisjonshandlinger og innhente revisjonsbevis for å vurdere hvorvidt presentasjonen av regnskapet, herunder de tilknyttede tilleggsopplysningene, er i samsvar med det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering». Revisor har fremlagt dokumentasjon for at det som ledd i revisjonen er foretatt gjennomlesning av årsregnskapene og noteinformasjonen for å kontrollere at denne oppfylder regnskapslovens krav. Revisor har ikke hatt kommentarer til informasjonen om konsernkontoordningen. Etter revisors vurdering hadde datterselskapene evne til å gjøre opp sin andel av gjeld knyttet til konsernkontoen ved å realisere sine varelagre, og at det derfor ikke var nødvendig å skrive ned verdien av fordringene på datterselskapene. Revisor har i tilsvarende redegjort nærmere for vurderingene, men disse vurderingene er ikke del av i revisjonsdokumentasjonen.

Finanstilsynets vurdering er at revisor enten ikke har hatt nødvendig kompetanse eller ikke kan ha utført hensiktsmessige revisjonshandlinger for å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for klassifiseringen i årsregnskapet og noteinformasjonen om konsernkontoordningen. Det vises til revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 500 punkt 6.

2.3 Investeringer i datterselskap

Det er under finansielle anleggsmidler i årsregnskapet for 2017 regnskapsført kr 2 780 830. Note 5 gir informasjon om investeringene. Dette gjelder datterselskapene, og selskapenes resultater i 2017 (samlet underskudd kr 2 732 651) og egenkapital per 31. desember 2017 (samlet negativ med kr 5 365 378) er spesifisert hver for seg. Regnskapsført mellomværende med konsernselskaper per 31. desember 2016 og 2017 er opplyst (kortsiktige fordringer henholdsvis kr 1 312 230 og kr 745 557, og kortsiktig gjeld kr 0 og kr 133 146). Det er ingen informasjon om hvordan balanseført verdi av investeringer i datterselskapene fordeler seg mellom datterselskapene. Det faktum at det ikke

foreligger tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis knyttet til oppføringen av utsatt skatt, tilsier at både egenkapital og resultat i datterselselskapene som vist over skulle vært enda svakere.

Regnskapsloven § 5-3 tredje ledd krever blant annet at: «*Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående.*» Det fremgår at: «*Nedskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.*» Også ved revisors gjennomgang av verdsettelse av investeringer i datterselskaper, som ved revisors vurdering av utsatt skattefordel, synes tidligere historiske resultater (dvs eldre enn 2014), omlegging av virksomhet, solide eiere og positiv egenkapital i konsernet, samt muligheten til å gi konsernbidrag (som krever at giver viser fremtidige skattemessig overskudd), å være grunner for at revisor ikke har innsigelser til at selskapet ikke foretar nedskrivninger av investeringene i datterselskaper.

Finanstilsynet mener at det ut fra informasjon som forelå da revisor avga sin revisjonsberetning var forhold som indikerte at det kunne foreligge ytterligere nedskrivningsplikt. Finanstilsynet kan ikke se at revisor kan ha utført hensiktsmessige handlinger ut fra omstendighetene som var egnet til å gi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for investering i og fordringer på datterselskaper. Finanstilsynet kan heller ikke se at det i revisjonen er gjennomført nærmere revisjonshandlinger og vurderinger knyttet til mulig ansvar for datterselskapenes låneopptak under den felles konsernkontoordningen. Finanstilsynets syn er at revisor ikke har innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for investeringer i og fordringer på datterselskapene, jf. revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 500 punkt 6.

Revisor har i senere korrespondanse med Finanstilsynet redegjort nærmere for vurderinger som skal være gjort i forbindelse med revisjonen, av verdsettelsen av investeringer i og fordringer på datterselskapene. Disse vurderingene fremkommer ikke i revisjonsdokumentasjonen, og er ikke lagt vekt på i Finanstilsynets undersøkelse av om revisjonen er utført i samsvar med revisorlovens krav.

2.4 Forutsetningen om fortsatt drift

Morselskapet fikk et negativt årsresultat på kr 77 583 etter skatt i regnskapsåret 2017. Regnskapet viser per 31. desember 2017 en positiv egenkapital på kr 16 240 971. Fra og med regnskapsåret 2014 gikk alle datterselskapene i konsernet med underskudd. Morselskapet viste underskudd fra og med regnskapsåret 2015.

Med dette bakgrunnsteppe skal revisor vurdere og uttale seg om forutsetningen om fortsatt drift, jf. revisorloven § 5-1 første ledd og § 5-6 fjerde ledd nr. 4.

Finanstilsynet er som det fremgår av punkt 2.1 - 2.3, av den oppfatning at det ved revisjonen ikke ble innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for balanseført utsatt skattefordel, regnskapsmessig behandling av konsernkontoordningen og spesifisering av mellomregninger knyttet til denne, samt verdien av investeringer i og fordringer på datterselskaper. Etter Finanstilsynets syn er konsekvensene at grunnlaget for revisors vurdering av om forutsetningen om fortsatt drift var til stede, er mangelfullt.

Revisor har ikke bedt om å få fremlagt resultat og likviditetsbudsjetter. I den foreliggende situasjon skulle det vært gjort. Revisor skulle med profesjonell skeptisk holdning ha vurdert ledelsens forutsetninger, jfr. ISA 540. Finanstilsynet kan heller ikke se at revisor har utført revisjonshandlinger for å vurdere om løpende vilkår for konsernkontoavtalen (kassakreditt) var

tilfredsstilt, herunder et krav om minimum 20 % egenkapital basert på konsoliderte regnskapstall. Etter Finanstilsynets syn er dette alvorlige mangler ved revisors vurderinger.

Finanstilsynet mener at revisor ikke har innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for vurderingene av om forutsetningen om fortsatt drift var til stede, jf. revisorloven § 5-2 annet ledd jf. ISA 500 punkt 6.

3. Oppsummering og konklusjoner

Finanstilsynets avgrensede gjennomgang av revisjonen har avdekket mangler i revisjonsutøvelsen. Dette omfatter:

- om grunnlaget for og kriteriene for å balanseføre utsatt skattefordel var til stede,
- regnskapsmessig behandling og noteinformasjon om konsernkontoordning og garantier for datterselskapenes gjeld,
- verdsettelse og grunnlag for å balanseføre investeringer i og fordringer på datterselskap, og
- revisors grunnlag for og vurdering av om forutsetningen om fortsatt drift var til stede

ved revisjonen av årsregnskapet for regnskapsåret 2017 for Geddon Kvadrat AS og datterselskaper.

Finanstilsynet ser svært alvorlig på de grove manglene som etter Finanstilsynets oppfatning er påvist ved revisjonen. Finanstilsynet tar til etterretning at revisjonsselskapet i tilsvar til de foreløpige merknadene opplyser at Finanstilsynets kommentarer vil bli gjennomgått i kontormøter og umiddelbart tatt hensyn til i det videre arbeid. Finanstilsynet pålegger ikke ytterligere tiltak nå, men vil vurdere å gjennomføre et stedlig tilsyn hos revisjonsselskapet på et senere tidspunkt. I så tilfelle vil revisjonsselskapet bli særskilt varslet om dette.

For Finanstilsynet

Anders Grini
seksjonssjef

Jo-Kolbjørn Hamborg
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.